

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos	
Tekijä/Författare – Author Aaltonen, Satu			
Työn nimi / Arbetets titel – Title "Monien vaikeuksien kautta voittoon" Suomen sotakorvausten viimeiset vuodet ja <i>Suomi maksaa</i> -elokuvan vastaanotto sanomalehdissä			
Oppiaine /Läroämne – Subject Suomen ja Pohjoismaiden historia			
Työn laji/Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika/Datum – Month and year 03/2016	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 91 s.
Tiivistelmä/Referat – Abstract Pro gradu -tutkielmassani käsitelen Suomen sotakorvausajan henkisen ja aatteellisen maailman ja sotakorvausmyytin ilmentymistä kahtena viimeisenä sotakorvausvuotena 1951–1952 ilmestyneiden lehtiartikkelien kautta. Tämän lisäksi analysoin vuonna 1951 Sotakorvausteollisuuden valtuuskunnan eli Sotevan julkaisemaa dokumenttielokuvaa <i>Suomi maksaa</i>. Analysoin Sotevan harjoittaman propagandan näkymistä sanomalehdistön sotakorvausteollisuuden tapahtumien uutisoinnissa. Tutkimusmetodinä käytän kvalitatiivisen kriittisen lähiluvun metodia. Tarkastelen Sotevan virallisia julkilausumia ja näihin tiedotteisiin valikoituneita otsikoita. Kiinnitän analyysissäni huomiota myös uutisointien retoriikkaan ja puheenparsiin, käytettyyn sanastoon ja argumentteihin. Lähestyn sotakorvausten loppuvuosien artikkeleita ja niiden sisällön tarkastelua niin kronologisesti kuin osin temaattisesti. Primäärlähteenäni käytän Kansallisarkistossa olevia Sotevan arkiston lehtileikkeitä sotakorvausvuosilta. Nämä lehtiartikkelit on koonnut Suomen Kulttuurirahaston leikelmäpalvelu Sotevan aloitteesta. Tutkimukseni tukena ja ajankuvan taustoittajana käytän sekä historian yleisteoksia että eri aikakausien tutkimuskirjallisuutta. Seitsemäs sotakorvausvuosi lehdistön uutisoinnissa on varsin sekalainen. Lehdistön kirjoittelu jakautuu karkeasti yleisiin uutisointeihin ja Sotevan valmistamasta <i>Suomi maksaa</i> -propagandaelokuvasta kertoviin artikkeleihin. Toiseksi viimeinen maksuvuosi on täynnä Sotevan toimitusten kiireilmoituksia, huolta myöhästymissakoista ja kansainvälisestä raaka-ainepulasta sekä edellisen maksuvuoden metallilakon jälkipuintia. Kotimaisista ja kansainvälisistä vaikeuksista huolimatta vuosi 1951 päättyy lehdistön ja yleisen mielipiteen ääressä positiivisiin tunteisiin ja suureen tulevaisuuden uskoon. Viimeisen maksuvuoden alussa isoimpia huolia ovat mahdolliset työselkkaukset ja niistä mahdollisesti langetettavat myöhästymissakot. Lakkopelon väistyttyä lehdistön sivuilta lukijat saavat tietää korvaustoiminnan loppumisen etenemisestä. Tieto sotakorvausteollisuuden jatkuvasta pienentymisestä otetaan ilolla vastaan. Lehdet julkaisevat tietoja jäljellä olevan korvaussumman määrästä prosentin kymmenesosien tarkkuudella sekä väliaikatietoja Sotevan organisaation kutistumisesta. Lehdissä esiintyvät laajalla skaalalla aiheet urakan loppumisesta, siitä selviytymisestä, tulevaisuuden haasteista ja toiveista sekä maan suunnasta talouden kentällä. <i>Suomi maksaa</i> -elokuvasta kirjoitetut uutisoinnit ovat lehdistössä pääosin myönteisiä. Lehdet kokevat elokuvan olevan onnistunut kuvaus teollisuuden ja työn laadusta ja osaamisesta. Kannanotot elokuvaan jakaantuvat ensi-illan jälkeen kahteen eri leiriin, sillä äärivasemmisto tyrmää elokuvan ja sen päämäärän. Tätä hyökkäystä vastaan muu poliittinen rintama yhdistyy ja elokuva-artikkelit lehdissä täytyvät poliittissävyyteisillä kannanotoilla, joissa itse elokuva jää taka-alalle. Lehtiartikkeleista on helposti huomattavissa, kuinka kahtiajakautuneita lehdistö ja poliittinen kenttä ovat. Tämä jako korostuu lakkoaiheissa, <i>Suomi maksaa</i> -elokuvaa käsiteltäessä sekä mainittaessa sotakorvausurakan raskaus Suomen kansalle ja kansantaloudelle. Yleinen näkemys painottaa sotakorvausten yhtenäistä maksurintamaa, joka vaatii jokaista suomalaista suorittamaan velvollisuutensa. Valtalehdistö leimaa uutisoinneissaan hyvin negatiivisävytteisesti kaikki, jotka vaikeuttavat urakkaa. Lakkoilijat ja kommunistit saavat harteilleen epäisänmaallisuuden viitan. Tulkintani mukaan lehdistössä käsitellään sotakorvauksia tietynlaisen realismin kautta. Tämä realismi välittyy uutisoinnista etenkin vuoden 1952 aikana. Julkisuudessa todetaan yksimielisesti, että äärimmäisen vaikeaa on ollut. Näiden julkilausumien sanoma mielestäni lisää tehdyn urotyön myyttistä mittakaavaa: yhteiskunnalliset ja sosiaaliset olot ovat lähes katastrofaaliset, mutta silti tässä kaikessa onnistutaan ja Suomi selviytyy. Esiin nostetuissa otsikoissa ja artikkelien sisällöissä käytetty retoriikka on erittäin tunteellista. Tutkimukseni mukaan Sotevan harjoittama propaganda näkyy lehdistölle annettujen tiedonantojen hengessä, sanavalinnoissa ja aiheissa. Julki tuodaan tietoja urakan vähentymisestä, eikä siihen liittyvistä vaikeuksista. Myös sotakorvausmyytin synnyn voi nähdä lehtien palstoilta. Mielikuva tunnollisesta Suomesta, joka suorittaa sille säädetyn maksuvelvollisuuden vastaan panematta, syntyy julkisen vallan antamana roolina. Artikkelit ovat usein samoja uutisointeja. Lukijakunnan huomio saadaan kiinnitettyä erilaisilla iskeville otsikoinneilla. Kukin lehti tietoisesti valikoi huomionarvoisimmat seikat otsikkotasolle. Usein otsikko on pääuutinen, sillä se kertoo kaiken oleellisen artikkelista.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Sotakorvaukset, Soteva, sotakorvausmyynti, lehdistö			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampanin kirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			